

V říjnu opět nasadíme roušky a na noc uzavřeme restaurace, lidi by se měli vrátit na home office, říká epidemiolog Maďar

ihned.cz. 23. 7. 2020

Epidemiolog Rastislav Maďar, šéf pracovní skupiny pro uvolňování karantény na ministerstvu zdravotnictví. autor: HN – Eva Kořínková

Pozitivně testovaných je více než na jaře, celkově ale koronavirová situace v Česku není tak špatná. Život se však k normálu vrátí nejdříve za rok, varuje epidemiolog Rastislav Maďar, vedoucí epidemiologické skupiny na ministerstvu zdravotnictví. Maďar v rozhovoru pro HN vysvětluje, proč nás na podzim budou nejspíš znovu čekat další přísnější protivirová opatření, a vrací se k omezením, která minulý pátek z hodiny na hodinu zasáhla obyvatele Moravskoslezského kraje. Vysvětluje také, jak chce docílit toho, aby už k podobným překvapením nedocházelo.

Ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO) pak už poučen minulými incidenty ve čtvrtek dvě opatření zpřísnil, a to v předstihu: Od půlnoci z pátku na sobotu bude povinné nosit roušky na vnitřních hromadných akcích nad 100 osob a od pondělí bude omezena kapacita těchto akcí na 500 osob.

HN: Česko má více nakažených než během jara. Neklesáme z pozice evropského premianta, jak nás líčil premiér Andrej Babiš, níž?

Působí to varovně, ale musíme brát v potaz, že mezi pozitivními lidmi je spousta těch, kteří už dávno nejsou infekční. Zaznamenali jsme třeba případ paní, která byla pozitivní skoro 80 dní.

HN: Situace vypadá stabilizovaně, v Moravskoslezském kraji ale minulý pátek hygienici zaskočili lidi náhlou sadou opatření. O tom, že je nakažených v kraji víc, se přitom vědělo týdný. Změnilo se něco?

Změnilo. U ohniska v OKD jsme stále věděli, že jde o horníky a jejich příbuzné, virus nepostupoval dál do komunity, situace byla pod kontrolou. Ale v průběhu minulého týdne hygienici vytrasovali něco, o čem měli podezření, že jde o řetězce nálezů, u nichž neumí spolehlivě identifikovat začátek a konec. Například zaregistrovali firmu z Vratimova o 1300 zaměstnancích. Z toho 400 bylo Poláků a několik z nich pozitivních. To máte pendlující lidi, kteří mají v dané firmě řadu kontaktů, chodí nakupovat, možná do kina, na festivaly. Zároveň se objevily zprávy, že jsou v nemocnicích nově hospitalizovaní pacienti.

Rastislav Maďar (47)

Epidemiolog a odborník na cestovní medicínu narozený ve slovenské Žilině, dlouhodobě žijící v Ostravě, kde je také vedoucím Ústavu epidemiologie a ochrany veřejného zdraví Lékařské fakulty Ostravské univerzity. Od letošního dubna je vedoucím pracovní skupiny ministerstva zdravotnictví pro rozvolňování v souvislosti s onemocněním covid-19.

Je autorem více než 450 vědeckých a odborných publikací. V roce 2004 se podílel na vzniku neziskové mezinárodní humanitární organizace International Humanity. S ní jako humanitární pracovník absolvoval řadu misí do rozvojových zemí, je vedoucím projektů rozvojové a humanitární pomoci v Asii, Africe a Jižní Americe.

HN: Ale jejich počet přece nebyl nijak dramatický.

To ne, ale hygienici si to spojili a nemohli vyloučit, že začíná něco, co může být potenciálně velmi rizikové. Kdybychom čekali, až se začnou zahlcovat jednotky intenzivní péče, tak už je pozdě. I když zatáhneme za záchrannou brzdu teď, projeví se to až za několik týdnů.

HN: Bylo nutné takové rozhodnutí oznamovat v pátek odpoledne? Nemohli hygienici počkat třeba do půlnoci, jak se rozčilovalo několik politiků i Zlata Holušová, ředitelka NeFestivalu, který musel z hodiny na hodinu skončit?

Nutné to určitě nebylo. Ale na obhajobu krajských hygieniků musím říct, že provedli svůj standardní postup. Pokud máte například epidemii salmonely, řeší se to takto. Samotnému mi volal známý, který má sportovní halu. Pronajal ji na koncert, zrovna stavěli pódium a nevěděl, co má dělat. Volal jsem ředitele krajské hygienické stanice, abych se jí zeptal, odkdy to hodlají spustit. Říkala mi, že jako vždy: platí to od zveřejnění na úřední desce. Ale pokud je to nastavené takto, měli to vyvěsit až o půlnoci. Něco jiného je opatření v rámci jedné firmy a něco jiného toto, které ovlivnilo život 1,2 milionu obyvatel kraje.

HN: Teď to tedy vypadá, že by se podobné kroky měly ohlašovat s denním předstihem. Není to však pořád dost málo?

Pokud to není velmi akutní, mělo by to být i dřív.

Teď zrovna připravujeme na ministerstvu zdravotnictví semafor pro Českou republiku, v němž budou jednotlivé regiony barevně označeny a budete si tak moci kdykoliv zjistit, jaká opatření můžete očekávat.

HN: Takže se třeba podívám na příslušný okres a zjistím, že tam hrozí omezení hromadných akcí?

Ano. Bude to mix číselných ukazatelů a lokálních zjištění, do jaké míry se ví, že řetězce jsou pod kontrolou, nebo ne, zda se to projevuje na počtu hospitalizovaných. V principu se stupně protiepidemických opatření dají dohromady s tím, co zjistí lokální hygienická stanice, následně se k tomu vyjádří ministerstvo zdravotnictví a včas se to předem oznámí radě kraje. Takže všichni budou vědět, že se něco připravuje. Zároveň budou vědět, když jsou na semaforu označeni například žlutě, co to znamená pro zaměstnance, co pro soukromé subjekty a podobně.

HN: Kdy chcete semafor spustit?

V těchto dnech ho dokončujeme, rozhodne ministr, ale do konce měsíce to určitě bude.

HN: Jak velká část republiky by teď na semaforu nebyla zelená?

Asi by to nebyla Praha a Moravskoslezský kraj.

HN: Znamená to, že i Praze hrozí nějaká nová opatření?

V Praze se jedná hlavně o jedno větší ohnisko nákazy, kterým byl hudební klub, kde je už teď přes 60 případů (pražští hygienici včera informovali o 68 případech nákazy v hudebním klubu Techtle Mechtle v Praze 2, pozn. red.). Ve většině případů jde o mladé sportovce, kteří jsou prakticky bez příznaků. Pokud by se ukázalo, že nákaza uniká z ohniska dál do komunity, pak by nějaká opatření přijít mohla, ale v tuto chvíli to není nutné.

HN: V Moravskoslezském kraji teď opět platí omezení otevírací doby restaurací do 23 hodin, které bylo nějaký čas po celém Česku. Jak má toto opatření pomoci?

Přiznám se, že jsem byl velkým nepřitelem toho, abychom cokoli omezovali časově. Ale byla to jediná právní možnost, jak nechat uzavřené noční kluby a diskotéky. Ty se skutečně ukazují jako riziková věc, což vidíme právě i na čerstvém případě z Prahy. Proto jsme hledali takový časový interval, kdy už většina restaurací nevaří, a došli ke zmíněným 23 hodinám večer až šesti ráno.

HN: Nezvažujete tedy zavedení časového limitu pro celé Česko?

Zatím ne, ale není možné úplně to v budoucnu vyloučit.

HN: V Karviné jste zavírací dobu protáhli ze šesti až do osmi hodin ráno, proč?

To byl specifický případ. Hygienici měli informaci, že když horníci skončí noční směnu, jde část z nich do hospody. Strhla se z toho strašná bouře, že horníkům zakazujeme pivo, ale tak to samozřejmě nebylo. Říkali jsme, ať si klidně koupí basu a vypijí si ji doma, jenom ať to nedělají v zařízení veřejného stravování, protože promořenost horníků byla značná. A když půjdou do hospody, je velká hrozba, že nakazí další.

HN: Různí se informace ohledně toho, zda jsou lidé, kteří prodělali covid-19, imunní. Jak to tedy je?

Jsou dvě části imunity – paměťová buněčná, kterou ale neumíme přesně změřit, a protilátková – tu sledujeme hodně. Vypadá to tak, že mírné, bezpříznakové stavy zanechávají jen minimální nebo skoro žádné protilátky. Takový člověk žádnou protilátkovou imunitu mít nebude. U těžkých stavů protilátky vznikají, ale i u těch se zdá, že po měsících klesají. Také proto je zřejmé, že koncept kolektivní imunity, podle něhož zdravá, promořená populace bude chránit nepromořenou, rizikovou, nebude fungovat.

HN: Tento týden vědci z Oxfordu ohlásili, že vyvinuli vakcínu proti covidu-19, která zatím nevyvolává žádné vedlejší účinky. Kdy bude nějaká vakcína na trhu?

Každá vakcína musí projít před registrací třemi fázemi klinického testování – a v té třetí, klíčové, jsou teď desítky tisíc subjektů. V rámci jedné ze studií se plánuje účast 30 tisíc lidí, část z nich dostane vakcínu, část placebo, odborníci budou sledovat hladiny protilátek a mnoho dalších informací, po čase se to zanalyzuje a teprve potom se ukáže, jestli vakcína funguje, nebo ne. Podle mého názoru dřív než za rok vakcína nebude. A zjevné je, že bez očkování se život úplně do normálu asi nevrátí.

HN: Troufl byste si tedy odhadnout, kdy se život vrátí do normálu?

Je otázka, kdy pandemie ve světě dosáhne vrcholu, počet případů pořád stoupá. Spojené státy, Brazílie, Indie a Rusko mají více než milion případů. S vysokým počtem nakažených se k nim přidává Jihoafrická republika, což je velké riziko, pokud by se virus více rozšířil do Afriky, může to tam doutnat dlouho. Myslím si, že minimálně v Evropské unii by se dalo říct, že pokud vydržíme další chřipkovou sezonu do jara, tak se pak možná koronavirus zařadí mezi sezonní respirační onemocnění a už to nebude takové stigma.

HN: Věříte, že Čína, kde koronavirus propukl, má dosud jen přes 85 tisíc nakažených?

Asi neumím říct, že bych tomu stoprocentně důvěřoval. Na druhou stranu jsem přesvědčen, že virus nebyl vyroben úmyslně a že Číňanům neutekl z laboratoře.

HN: Spekuluje o tom například viroložka Soňa Peková. Proč si myslíte opak?

Kdyby to Číňanům uteklo z laboratoře, tak by se k viru od začátku chovali jinak. Tak, že vědí, s čím bojují. Ale na jejich krocích bylo naopak zřejmé, že to nevědí. Na začátku třeba vycházeli z domněnky, že nový typ koronaviru není přenosný z člověka na člověka. Ještě někdy ve druhé polovině ledna nechali ve městě Wu-chan, odkud nákaza vyšla, udělat obrovskou večeři pro 40 tisíc rodin, to by si při vědomí, že se virus přenáší mezi lidmi, nikdy nedovolili zorganizovat.

HN: Máte poměrně neobvyklou zálibu. Jezdíte do zemí třetího světa, kde pomáháte s léčením chorob. Kdy myslíte, že se zase takto podíváte mimo Evropu?

Ani mi to neříkejte, mám úplný abst'ák. Jezdil jsem tam i několikrát za rok. V posledních letech do Malawi, které je na jižní polokouli, takže je tam teď zima. Přes den 25 stupňů a v noci pět, ale bez dešťů. A to je ideální doba, protože dojedete po prašných cestách bez bláta i za těmi

posledními pacienty v nejzaostalejších vesnicích. V období dešťů se totiž na mnoho míst, kde není asfaltová cesta, ani nedostanete. Kolikrát přijedete za lidmi, kteří nikdy neviděli doktora, je to ohromně zajímavé. Medicínsky i lidsky. Teď byl zrovna v Malawi jmenován prezidentem člověk, který vždy podporoval naše projekty, zatím jsem mu mohl popřát jen SMS zprávou. Vnímám ale, že se tam situace zhoršuje, a i kdybychom měli test z domova, mohli bychom se třeba nakazit v letadle. Nechci je vystavovat riziku, takže musím ještě vydržet.

HN: Pojedete letos někam na dovolenou?

Máme rodinný rituál, že se každý rok snažíme aspoň na týden vyrazit na naše oblíbené místo v Chorvatsku. Leží na Makarské riviéře a jmenuje se Tučepi. Věřím, že nám to vyjde i letos. Ale pojedeme vlastním autem a budeme v soukromém apartmánu. Kdybych měl letět nebo jet autobusem a pak spát v nějakém přeplněném hotelu, tak bych z toho měl určitou obavu.

HN: Na druhou stranu, oč je nebezpečnější například letět do Chorvatska než jet autobusem k přeplněnému Máchovu jezeru?

Já to vidím podobně, jde hlavně o chování lidí. Virus přece nerespektuje žádné hranice, určitě můžete být na dovolené u moře v Chorvatsku nebo Řecku v mnohem větším bezpečí než někdo, kdo zůstane doma, ale pak si zajde do plného klubu na diskotéku.

HN: Říkáte, že virus nerespektuje hranice. Respektuje naopak počasí a teploty?

Byli jsme hodně zvědaví, jak se to bude vyvíjet v létě, protože například virus SARS se zastavil v červenci. U něj však bylo jednodušší, že člověk začal být infekční v době, kdy se objevily první příznaky. Takže šel hned do izolace a riziko nákazy bylo minimální. Nový koronavirus můžete roznášet i bez příznaků a přenáší se hlavně na velmi krátkou vzdálenost, z člověka na člověka do dvou metrů – a to teplota nebo UV záření nestihnou ovlivnit. Teplota může ovlivnit nepřímý přenos – z předmětů. Čím vyšší teplota, tím kratší dobu virus přežívá, naopak v zimě, na ledu je schopen vydržet možná až měsíce, i roky.

HN: Takže nepomáhá mražení?

Rozhodně ne, tím ho naopak zakonzervujete na velmi dlouho. I proto například zůstává zákaz ledové tříště v saunách. Z teplotního pohledu bychom se mohli divit, proč dochází k prudkému přenosu na jihu USA, kde jsou obrovská horka – je to proto, že lidé utíkají do klimatizovaných prostor.

HN: Minulý týden jste vyvolal ohlas slovy, že budete usilovat, aby od října byly zase povinné roušky. Víte, jaká bude situace na podzim?

V září, kdy děti nastupují do školek a škol, každoročně narůstá počet respiračních nákaz. Rýma, kašel, zvýšená teplota. Za poměrně krátké časové období přibudou statisíce lidí, kteří na sobě začnou něco pozorovat. Nemůžete každého testovat na koronavirus, 99 procent lidí by bylo negativních. Když si vezmeme, že jeden PCR test vyjde na 1700 korun, stálo by to miliardy a ani by se to nestíhalo. Moje úvaha směřovala k tomu, že musíme přizpůsobit chování většímu množství respiračních nákaz na podzim. Potřebujeme co nejdříve eliminovat jejich dopad na populaci. Jinak se může systém přetížit a částečně vyhořet. Proto mluvím o návratu roušek. Je to můj názor, ale zatím jsem na ministerstvu zdravotnictví nenarazil na nikoho, kdo by byl proti.

HN: Kdy se tedy roušky vrátí?

Přesné datum zatím nezaznělo. A roušky se nevrátí všude. Mělo by jít o veřejnou dopravu a části vnitřních prostor – kde přesně, to si ještě musíme vyhodnotit. Důležité bude, aby lidé s příznaky nešli do kolektivu. Aby se firmy například opět vrátily k režimu home officu, videokonferencím.

Co se osvědčilo na jaře, bude znovu na podzim. Je to součást soužití s virem. Pečlivě si dezinfikovat ruce, dodržovat rozestupy. A když už člověk onemocní, zůstane doma, lehne si do postele, má svoji sklenici, příbor, ručník, rodina za ním jde jen na nezbytnou nejkratší dobu – pak nemusí nakazit nikoho ani v domácnosti.

HN: Mohlo by ubýt i jiných nemocí?

Když to všechno budeme dodržovat, tak ano. Viděli jsme to už letos, kdy jsme se obávali, že kvůli dvěma novým kmenům chřipky stoupne počet obětí. Ale protože si lidé kvůli koronaviru víc dávali pozor, klesl počet respiračních nákaz. Nakonec tak můžeme najít i něco pozitivního. Koronavirus nás učí lépe dbát o své zdraví. Než se s ním ale vypořádáme, je důležité, aby nás ta nová zkušenost stála co nejméně životů.

Související

Sdílet článek TWEET

Newsletter

Odebírat

Sedmička HN

Život jsou povinnosti i radosti. A proto tu je newsletter Sedmička - každé ráno v sedm vám přinese sedm tipů na podnětné a zajímavé čtení z domova i ze světa. A k tomu pár nápadů, čím se zabavit nebo čím potrápit mozkové závity.

Přihlášením se k odběru newsletteru souhlasíte se zpracováním osobních údajů za účelem příjmu newsletteru. Z odběru se můžete kdykoli odhlásit.

Přihlásit se k odběru

Autor: Ondřej Leinert

Zdroj: <https://archiv.ihned.cz/c1-66793880-v-rijnu-opet-nasadime-rouscky-a-na-noc-uzavreme-restaurace-lidi-by-se-meli-vratit-na-home-office-rika-epidemiolog-madar>